

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; J. van C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelken, Harderwijk; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp;

Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Prof. Dr F. W. Gronbeide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra; Dr H. W. Laman, Assen; Dr D. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr K. Scholter, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage;

Baan, Amsterdam; Dr Henry Boets, Grand Rapids; Dr Joh. Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Koppert, Amsterdam; Dr S. O. Lea, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. Thijss, Meppel; Dr H. Th. Voilenhoven, 's-Gravenhage;

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gouda
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't buitenland en Ned.-Indië f1.90 — per jaar.

Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Is de verkiezing van ambtsdragers door de Gemeente een daad van regeermacht? II. — Uit de Schrift: Liefhebben en laten en weten (Prof. Dr V. Hepp). — Kerkelijk Leven: Eenige Gemengen. III. Proeven. — Kuiper-Bibliografie LXXIV. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Dr Ned. Bond van Jongel. Verent. op G. O. en de Rijksadvies. III. — Literatuur en Kunst: Het Griekse heldendicht IV. — Perschoon. — Kerknieuws.

IS DE VERKIEZING VAN AMBTSDRAGERS DOOR DE GEMEENTE EEN DAAD VAN REGEERMACHT?

II.

Komen we thans tot de vraag, wie nu zulke personen aanwijst, dan begin ik met u te herinneren aan den laatst gelezen tekst. Immers toont deze aan, dat God Zelf daarin een niet onbelangrijk aandeel neemt. Weliswaar niet door hoorbare stemmen, engelenverschijningen en dergelijke; doch door het verlies van zulke gaven, wier blijbare aanwezigheid bij sommige menschen de aandacht op hen vestigt. Wanneer het blijkt, dat sommigen de gave der profetie en der leering bezitten, dat zij krachten openbaren, dat de gave der gezondmaking hun geschonken werd, dat zij menigerlei talen spreken of helpers of bestuurders kunnen zijn, wordt door den Heere Zelf de aandacht op hen gevestigd en zal hun roeping tot het ambt dus wel niet op zich laten wachten. Tenzij de leden der kerk-zoo weinig christelijk zijn, dat iemand, die boven de middelmaat uitsteekt, hun afgunst wekt en door hen liefst op den achtergrond wordt gehouden!

Voorts lezen we van de aanwijzing tot het ambt door menschen, die daarbij rekening moesten houden met het zooveel gezegde, het volgende:

In Handel 1:15 v.v. wordt de beschrijving der keuze van Matthias tot apostel gegeven. Deze heeft voor ons doel echter zoo goed als geen beteekenis. Niet alleen omdat het de vraag is, of de gemeente goed deed door zich de apostelkenze toe te eigenen en die niet aan den Heere Zelf over te laten; doch vooral omdat hier van geen eigenlijke aanwijzing door menschen sprake is. Dezen stelden een tweetal, beantwoordende aan de eischen, en lieten daarna de aanwijzing door het lot aan den Heere over. Men kan hieruit dus alleen afleiden, dat het apostolaat leiding gaf en de gemeente mede oordeelde. Het slot van het laatste vers is voor ons doel het belangrijkste: „En hij werd met gemeene toestemming tot de elf apostelen gekozen“. Daarin ligt de gedachte der approbatie, doch die raakt slechts zijdelings ons onderwerp.

Het eerste, wat voor ons eene belang heeft, is Handel 6, de keuze der diakenen. Dit hoofdstuk leert duidelijk, dat de apostelen afspraken, 1o in welk ambt voorziening getroffen moest worden („En de twaalf riepen de menigte der discipelen tot zich en zeiden: Het is niet behoort, dat wij het Woord Gods nalaten en de tafelen dienen.“ vers 2); 2o aan welke vereischten deze ambtsdragers moesten voldoen („mannen, die goede getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid.“ vers 3); 3o hoe groot hun getal zou zijn („zeven mannen uit u.“ vers 3); 4o dat de medewerking der gemeente gewenscht was („ziet dan om, broeders! naar.“ enz., vers 3); 5o dat het in het ambt stellen der aangewezenen evenwel niet door de gemeente, doch door „de apostelen geschiedde („welke wij mogen stellen over deze noodige zaak.“ vers 3). De uitkomst was dienooreenkomstig, want 1o de gemeente richtte het plan der apostelen toe („en dit woord behaagde aan al de menigte.“ vers 5); 2o zij wees de personen aan („en zij verkoren Stefanus, eenen man, vol des geloofs en des Heiligen Geestes, en Filippus, en Prochorus, en Nicanor, en Simon, en Parmenas, en Nicolaas, eenen Jodengenoot van Antiochië.“ vers 5); 3o hoewel zij zich gehouden had aan de eischen en het getal, door de twaalf genoemd, stelde zij de verkozenen toch niet in het ambt, maar liet dit doen door de apostelen („welke zij voor de apostelen stelden; en deze,

als zij geboden hadden, leidden hun de handen op.“ vers 6).

De tweede plaats, die voor ons doel van beteekenis geacht moet worden, is Handel 14:23: „En als zij“ (dat zijn Paulus en Barnabas) „hun in elke gemeente, met opsteken der handen, onderlingen verkoren hadden, gelyken hebbende met vasten, bevalen zij hen den Heere, in Welken zij geloofd hadden.“ Het is u bekend, dat de moeilijkheid bij de uitlegging van dit vers schuilt in de woorden „met opsteken der handen“. De vraag is nu 1o op wie ziet het deelwoord cheirotônentes: op Paulus en Barnabas of op „hun“, d.w.z. de gemeenten. 2o wat beteekent hier dat deelwoord? De eerste vraag kan, meen ik, door wie onbevooroordeeld het oorspronkelijk leest niet anders beantwoord worden dan aldus: het kan slechts op Paulus en Barnabas zien. Wat de tweede vraag betreft: cheirotônentes wil oorspronkelijk zeker zeggen: aanwijzen door het opsteken der handen; een openlijke, niet geheime keuze dus uit een door anderen gemaakte voordracht. Het woord verloor echter zijn beteekenis voor wat de wijze, waarop de verkiezing plaats had, betreft, en werd een algemeen woord voor: aanwijzen door keuze. In 2 Cor. 8:19 wordt het gebruikt voor Titus, terwijl er toch vermoedelijk geen sprake is van een verkiezing met opsteken der handen: „En dat niet alleen, maar hij is ook... de gemeenten verkoren, om met ons te reizen met deze gave, die van ons bediend wordt tot de heerlijkheid des Heeren zelve, en de volvaardigheid uws gemoeds.“ Hier is blijkbaar veel meer een approbatie bedoeld, dat de gemeenten algemeen bewilligden in het voorstel, om aan Titus deze belangrijke opdracht toe te vertrouwen. Doch wie dit niet mocht beamen, moet in elk geval Handel 10:41 als bewijspiaats voor mijn stelling erkennen: „Niet al het volk, maar den getuigen, die van God tevoren verkoren waren, ons namelijk, die met Hem getogen en gedronken hebben, nadat Hij uit de dooden opgestaan was.“ Hier wordt hetzelfde woord gebruikt en op God toegepast; aangezien bij Hem van geen opsteken der handen ter verkiezing sprake kan zijn, blijkt hier overtuigend, dat het woord in het N-Testament de beteekenis van de wijze, waarop de verkiezing plaats had, niet naar voren brengt, doch alleen het feit der verkiezing. Trouwens, het is ook niet aan te nemen, dat Paulus en Barnabas hun keuze door hand opsteken bekend maakten; zij zullen dat eerder met hun mond dan met hun handen gedaan hebben. Van een medewerking der gemeente is m.i. in Handel 14 geen sprake; en zelfs wie „met opsteken der handen“ anders mocht willen verklaren, moet toestemmen, dat het zeten in het ambt volgens dezen tekst in elk geval niet door de gemeenteleden, die dan gekozen zouden hebben, doch door Paulus en Barnabas geschiedde. De woorden „gebeden hebbende met vasten“ behooren blijkbaar bij het volgende: „bevalen zij den Heere, in Welken zij geloofd hadden“ en niet bij „met opsteken der handen“; doch zelfs al ware dit anders, dan ligt daarin nog geen daad van regeermacht. Concluderende meen ik dus uit deze plaats te mogen afleiden, dat in Lystre, Iconium en Antiochië (in Pisidië) de aanwijzing der ambtsdragers en het zeten dezer personen in hun ambt geschiedde door Paulus en Barnabas, niet door de gemeenteleden.

De derde tekst, die enig licht geeft over de wijze, waarop de N-Testamentische gemeenten hun ambtsdragers verkoren, is 1 Timotheüs 5:22a: „Ic niemant haastelijk de handen op.“ Daaruit blijkt wel is waar niets met zekerheid omtrent de wijze, waarop de personen, wien het hier geldt, tot Timotheüs kwamen, opdat deze hem handoplegging zou doen. Dat kan geschied zijn met en zonder medewerking der gemeente. Maar wel blijkt eruit, dat zulke de ambtelijke bevoegdheid niet anders verkreeg dan doordat Timotheüs in zijn aanstelling bewilligde en door handoplegging hem zette in het ambt.

Geheel hetzelfde geldt van den vierden tekst,

Titus 1:5: „Om die oorzaak heb ik u in Creta gelaten, opdat gij hetgeen nog onbetrakt voorts terecht zoudt brengen, en dat gij van stad tot stad zoudt onderlingen stellen, gelijk ik u bevolen heb.“

Uit deze Schriftgegevens valt dus af te leiden, dat weinig blijkt over medewerking der gemeenteleden anders dan in approbatie, gelijk bij Matthias' keuze, of een aanwijzing als in Handel 6, die zonder goedkeuring der apostelen van geen waarde was; en dat voorts het eigenlijke benoemen tot het ambt geschiedde door de ambtsdragers, die reeds van God met gezag in Zijn kerk waren bekleed. Voorts, dat over de aanwijzing der personen niet veel wordt gezegd en veel meer nadruk valt op de ordinantie, door den Heere voor de ambten gegeven, de verordening, er voor gesteld, en de verordening tot het ambt, doordat de Heere de gaven er voor verleent en de georganiseerde gemeente deze erkent en de personen stelt in het ambt.

In de tweede plaats kom ik nu tot onze Gereformeerde kerkinrichting, die zich bij deze Schriftgegevens ten nauwste heeft aangesloten.

De Wezelsche artikelen (1568) toonen een zekere vrees voor de „eersuchtige heerschappij van de onderlingen en voorgangers“, die zich bij de verkiezingen zou doen gelden (II 9). Zelfs de hulp onder „rome overheid“ ware niet te versnuden om dit gevaar te koeren (II 3). „Daar dit echter nauwelijks schijnt te kunnen worden verwacht, zoo meenen wij, dat geen betere regeling ingesteld kan worden dan dat de gemeente bewilling der kerk gevoegd wordt bij het gezag der onderlingen.“ Zoodra echter een classicaal samenleven mogelijk is, houdt dit op, „want“, zoo wordt gezegd, „indien dit geschiedt, dan schijnt de toestemming van het volk niet zoozeer van nood te moeten zijn, daar het gezag van meerdere kerken voldoende is om den overmoed der onderlingen (indien deze wellicht, wat God verhoede, mocht ingeslopen zijn) te beteugelen.“ Tot zoolang moet uit dubbelzinnen door het volk gekozen worden (II 4).

In 1571 te Embden was men reeds zoover, dat de verkiezing geschiedde „van den Consistorie“ en de gemeente slechts had te approberen of binnen 15 dagen bezwaren voort te brengen. „Nochtans, of eenighe Kercken, daer de verkiezinghe by 't Gemeene volck staet, achteden, dat hare ghewoetheit niet te veranderen en ware, die sullen ghehouden worden ter tijt toe, dat het door die algemeene Synodale versamelinghe anders sal verordent zijn.“ De verkiezing door de gemeenteleden werd dus geduld voor een tijd, waar die reeds was, maar niet gewenscht en niet afschaffing door de Synode bedreigd.

Dordrecht (1574) bepaalde in art. 27: „Aengaende 't verkiezen der Ouderlinghen ende Diaconen, dat sal gheschieden na het wtweisen des 14 Artikels der Embdtsche versamelinghe, dat namelijk de consistorie 't recht der verkiezinghe hebben sal.“ Nadat dit was vastgelegd, veroorloofde art. 28 verkiezing door de gemeente uit een dubbel, en stelde dit zelfs als regel; zoodat de Synode niet zoo kwaad voor de gemeenteleden was als men in Embden had verwacht.

Deze provinciale Synode van Dordrecht werd door de nationale, terzelfder plaatse gehouden Synode van 1578 in zooverre gecorrigeerd, dat nu, met handhaving van het recht der benoeming voor den kerkeraad, de keuze werd gelaten tusschen approbatie zonder meer door de gemeenteleden van de voorgedragen broeders of keuze door hen niet een dubbel. Het hek, al te wijd opengezet, werd dus een weinig meer naar den gesloten stand geschoven (art. 12).

De nationale Synoden van Middelburg (1581, art. 15), den Haag (1586, art. 20) en Dordrecht (1618/9, art. 22) bleven in dezelfde lijn. Zoo ontstond het 22ste artikel onzer Kerkenorde: „De Ouderlinghen sullen door het oordeel des Kercken-Raets ende der Diaconen verkoren worden: Soo dat het nae de ghelegentheydt van een yeder Kercke vry sal zijn,

HAGE.

„De Reformatie“, veel sympathie dit ngen, wilt ook uw ADVERTENTIEN ing zenden.

„Chr. Bibliotheek“

a deel van den igder, „Chr. Biblio“ verschenen.

EN ZIJN MOEDER AN VELTMAN.

240; geb. f18, den 26en jaargang tegen een contr-f5.— plus f0,75 0 ontvangt het ienen prachtwerk

VERKOREN VAT

I. J. Knap O.V.

noemd werk van ingand en in den 26en jaargang nog

TEGEN WIL

W. HARKER, 22

ITA'S VELDEN

A. Visseren

nen alle boeken rachtbanden, zoo prijs met f3,25 rhoogd. tus, vermeldende arden, is op aan- verkrigbaar in andel en bij den itgever.

ib, Uitgever, Nijkerk.

n:

Jeugd

VOORTVAREN

FERDAM.

Schrijver:

Jeugd.

ifte verrichten, vullen.

Kerk en Ver-

Indr. royaal 80,

storting van het

Uitgevers

LE COINTRE.

STRIE

erke School-

en Katoenen

in ■ ■ ■

soo veel Ouderlinghen alsser van noode zijn de Gemeente voor te stellen, om van die selve (ten ware datter eenigh beletsel voor-viele) gheprobeert ende goet ghekent zijnde, met openbare Ghebden en Stipulation bevestight te worden; ofte een dubbel ghetaal, om het halve deel bij der Gemeente veroren te worden, ende op de selve wijze in den Dienst te bevestighen, volghende het formulier, daer van zijnde.

Onze bevestigingsformulieren spreken geen andere taal. Wel is waar worden ze menigmaal verkeerd begrepen op dit punt. Als daar gevraagd wordt: „of gij niet gevoelt in uw(e) harten, dat gij wettiglijk van Gods gemeente, en mitsdien van God zelven, tot dezen heiligen dienst beroepen zijt?” valt het sommigen broeders in groote-stads-kerken niet steeds gemakkelijk, zich bereid te verklaren, daarop bevestigend te antwoorden. Bij de wijksgewijze stemming in Amsterdam b.v. kan het, bij slechte opkomst (die niet zoo zeldzaam is) gebeuren, dat men met 10 of 11 stemmen tot ouderling of diaken wordt gekozen. Begrijpelijk, dat zulk een broeder nu vraagt: kan ik naar waarheid verklaren, wettiglijk van Gods gemeente beroepen te zijn, waar slechts zulk een minimum gedeelte der leden daartoe medewerkte en mij aanwees?

De fout zit hier in het verkeerd begripen van het woord „gemeente”. De bedoeling daarvan wordt zeer goed uiteengezet in het aan deze vraag voorafgaande Formulier van bevestiging der Ouderlingen en Diakenen, als dit zegt: „En alzoo maken de Dienaren des Woords en de Ouderlingen te samen een college of gezelschap, zijnde als een Raad der Kerke, en vertoonende de geheele gemeente; waarop de Heere Christus ziet, wanneer Hij zegt: zeg het der gemeente; hetwelk gezinszins verstaan kan worden van alle lidmaten der gemeente in het bijzonder, maar zeer bekwaamelijk van degenen, die de gemeente, waarvan zij verkoren zijn, regeren.” De nieuwere Gereformeerde exegese handhaaft bij de verklaring van Matth. 18:17 hetzelfde standpunt blijkens den commentaar van Prof. Grosheide¹⁾, die zegt: „In vs 17 is ecclesia te nemen als 16:18, de georganiseerde gemeente, de gemeente officieel genomen, d.i. zoo als ze later komt te staan onder leiding der ambtsdragers, de organen der gemeente. Praktisch beleeft ecclesia hier dan ook voor later tijd ambtsdrager, maar dan de ambtsdragers, verbonden aan de gemeente, met de gemeente achter zich en met haar rekenend.” Zoo is het, en daarom legden de Gereformeerden, zich aansluitende bij de Schriftgegevens, zulk een nadruk eenzijdig op de noodzakelijkheid, dat de benoeming ten slotte niet door de stemmende gemeenteleden doch door den kerkeraad zou geschieden, anderzijds dat de gemeente hare approbatie zou geven, zonder welke een benoeming geen geldigheid kan verkrijgen.

Ten slotte noem ik bij dit onderdeel art 31 onzer Belijdenis, waarvan de aanhef aldus luidt: „Wij gelooven, dat de Dienaars des Woords Gods, Ouderlingen en Diakenen tot hunne ambten behooren verkoren te worden door wettige verkiezing der kerk, met aanroeping van den naam Gods en goede orde, gelijk het Woord Gods leert.”

„Legitima ecclesiae electione” — hier hetzelfde woord ecclesia, de georganiseerde gemeente; en deze electio (verkiezing) niet als suffragium (stemming) bedoeld, gelijk men bij vergissing wel eens er in las, doch, blijkens het volgende, als tegenstelling met het zich indringen in een ambt zonder wettige beroeping; want de onmiddellijk volgende zinsrede luidt: „Zoo moet zich dan een iegelijk wel wachten door onbehoorlijke middelen zich in te dringen, maar is schuldig, den tijd te verwachten, dat hij van God beroepen wordt, opdat hij getuigenis hebbe van zijne beroeping, om van haar verzekerd en gewis te zijn, dat, zij van den Heere is.”

De M.

¹⁾ Het heilig Evangelie volgens Matthaeus. Amsterdam, H. A. van Bottenburg, 1932, blz. 219.

UIT DE SCHRIFT.

Liefhebben en haten en weten.

Ook liefde, ook haat, weet de mensch niet. Pred. 9:1.

Dat zijn toch wel harde dingen geweest, die de Prediker aan de menschen en aan zichzelf heeft voorgehouden; in de natuur een kringloop, die vermoed; in het leven een ijeren macht, die neerdrukt; in het hart een verlangen, dat zich nooit kan verzadigen en; ... in de diepste roering der ziel niet een schijn ook maar van zelfbepaling en zelfbeschikking.

Prediker, hebt gij nog meer?

Ja, want ge nu daar nog meer van afgebleven; hadt ge nu liefde en haat dan toch maar niet kneedst onder de ijeren macht, die het leven kneedt naar haar wil; ... we zouden nog veel kunnen dragen. Maar dat ook liefde, en ook haat, dat dus de meest stuwende en sturende krachten in ons leven, dat die ook al niet in onze macht staan; dat hetgeen de geweldigste activiteit ontwikkelt, toch niet onder ons zelfbestuur valt; dat wij, voordat we de draden zelfs maar spannen

konden, waarlangs we den stroom van ons begeeren zouden willen leiden, zelf onder stroom staan en dus gebonden zijn en machteloos, eer we het wisten; zeg, is dat misschien uw „oostersch fatalisme”?

Uw hoodschap is hard. Ook liefde, ook haat, weet de mensch niet. Noch over lust, noch over onlust, over sympathie zoomin als over antipathie, heeft dus de mensch zelfbeschikking? Toeneiging en afkeer, wij vinden ze in ons hart; maar wie heeft kunnen triumfeeren in die beide, dat zijn hart hem als waterbekken te leiden was? Niet één! Liefde en haat — de mensch weet ze niet. Wij moeten dat onverbiddelelijk woord ondergaan.

Want het is waar.

„Ik bezweer u, gij dochters van Jeruzalem, dat gij de liefde niet opwekt noch wakker maakt, eer het haar luste”; zoo roept de bruid van het lied der liefde.

Ja, ze kan wel de dochters bezweren.

Maar de Vreeselijke, die achter den voorhang van den tempel en boven lucht en wolken woont, Hij laat zich niet bezweren; zoo valt de Prediker aan, zoo valt ook de Prediker aan. Of is zulk een woord van zijn grauwe denken niet een zwaardslag voor een zingende Hoogfiedbruid? Vóór de liefde de dochters bezweren kon, was ze zelf opgewekt tot hare eerste tochten. En eer het haar luste, was ze wakker gemaakt tot haren uichtendstond, gewekt door dien Machtige, die Zijnen wil volbrengt.

Ook liefde, ook haat weet de mensch niet.

Ja, een harde hoodschap is er in dit evangelie. Wat u wakken zal tot daad, is zelf al opgewekt door een andere stem, die zwoer, eer gij bezweert.

En is het leven er niet, om het te bevestigen? Heeft het leven ons niet geleerd, dat wij de liefde niet riepen, maar dat zij ons heeft geroepen? Ja, we hebben ze ontdekt, toen ze er reeds was; en toen we ons „betrapten” op onze liefde, toen was de vreugde groot, doch heilig was ook de stilte, want wij wisten het nu; wij waren geweest in gevangenschap; en de banden, wie had die banden om ons gelegd, nog voordat zelf wij binden konden?

Wel hem, die bevonden heeft, dat God het was.

Want toen heeft hij gezegd: groot is die verborgenheid. Wat stuwt tot daad, dat is geperst door hem in de ziel, die tot ontvingenis bereid werd in zalige onwetendheid.

En daarbij zal hij ook belijden, dat nu de voortgang der liefde de wel van haar aanvangen zal vervullen. Wat zijne ziel niet wist, dat zal ze ook uit zichzelf niet weten.

Want zij heeft anders lief dan God. God heeft niet alleen Zijn liefde, doch ook haar voorwerpen van eeuwigheid gezien en geweten en gekend. Hij maakt het voorwerp Zijner liefde, gelijk Hij het wil. Maar onze menschenlijke liefde vindt haar voorwerp, en vande en kende en wist het niet. Haar eerste werk is dan ook: zich schikken naar den ander. De handen, die tasten willen, en heerschen, ze durven schier niet, uit vrees van wonden toe te brengen. Gods liefde beheerscht haar voorwerp, doch die van ons wordt er door beheerscht ten deele; en wij ze niet al-machtig is, kan ze niet altijd weten, of de hand, die in haar eerste zoeken reeds moest vreezen te wonden, niet straks ook werkelijk zich wond, zal werken op wat zich niet laat kneden, op hetgeen niet meegleeft, niet mee-werkt in de liefde.

Liefde, die niet souverain was in haar opkomst, is het ook niet in haar groei en voortgang.

En zoolang de haat de keer-zij van de liefde wezen zal, zoolang zal ook van hem dit woord waarachtig zijn.

O Prediker, dat was het einde wel van uw bevinden: ook liefde, ook haat weet de mensch niet. Dieper kon de priem van de ontdekking der onderwerpenheid niet komen, dan tot den verborgen grond, waaruit de liefde groeit en de haat.

En wat zullen wij nu zeggen?

Wij zullen ons herinneren, dat Jakob, Lea beweenend, het ondervonden heeft, dat liefde en haat niet gaan langs rechte vaart. Wij zullen Michal met koude oogen zien staan, als in extase David luppelt voor de ark, omdat de genade meer dan de natuur aan zijn liefde arbeid geeft; omdat wat in de genade ziel tot ziel trekt, beiderder schijnt en dus het vinden voorspoediger en zoo menigvuldiger maakt dan in natuurlijke liefde. En wij zullen het einde zien van deze liefde, die meer romantiek dan rythme had. Wij zullen ook Salomo zelf zien en zijn onderdom zien overtuigen tot genieting, die hem in vroeger dagen gruwel was geweest.

En wij zullen bij dit alles misschien zoo wanhopig worden als Simon Petrus, die de grootste verschrikking vond, niet dat hij eenmaal weened aan dit woord getuigenis had gegeven, dat het waarachtig was, doch dat de Meester zelf, die driemaal vraagt: „hebt gij Mij lief?” met droge oogen het schijnt te willen prediken als wet van onontkoombaarheid.

Zullen wij ook met Petrus nu bedroefd gaan worden en van den Prediker zeggen, dat hij een

fatalist is en dat wij zijn verkillend woord wel wilden, doch niet konden ontkomen?

Neen.

Zoo zullen wij het niet zeggen.

Heere, gij weet alle dingen!

Gij weet, dat ik U liefheb.

En daarom weet ik het ook.

Gij weet alle dingen.

Gij weet de dingen, als ze er zijn.

Gij hebt ze ook geweten, toen nog geen van die was, toen daar alleen maar was Uw raad, Uw besluit!

En in dit Uw beschikken over ons is nu onze vrijheid, ons weten, ons profeteeren ook over eigen liefde vastgelegd tot in eeuwigheid.

Ja, het schijnt een tergend woord; het lijkt een marteling in zijn koude korthed.

Maar als wij het hebben overwogen toen heel de Schrift ons lichte, als wij het met Simon Petrus bij Jezus hebben nagezegd, en in Zijn zachte tegenwoordigheid, dan wordt het ons tot vroolijheid op ons pad.

Want gelijk daar rustige overgave is van Paulus gedachten, als hij zegt:

„God werkt in u het willen en het werken,

en daarom:

werkt uw zaligheid met vrees en beven”; zoo is er ook de sprong der gedachten tot in Gods zekerheid, tot in Gods ijvering, als iemand zeggen zal:

„God werkt, mijn ziel, in u het liefhebben en het haten,

en daarom:

werk uw liefdedaad en volbreng uw godvruchtig haten met vrees en beven”.

Want het einde van alle ding is: vrees God en houd Zijn geboden, ook in uw liefde, ook in uw haat.

En alle hart, dat in de bewustheid dezer zelfontdekking uitgaat tot 's levens wegen, zal veel gewonnen hebben.

Zijn hiden is nu verdiept; niet slechts het wel-wezen, doch het wezen der liefde zal in zijn begeeren de eerste plaats nu hebben. Want niet hij, maar God beschikt er over.

Zijn werken is nu óók versterkt; want onder alle natuurlijke liefde zal zich de geestelijke liefde als fundament immer schuiven; en als onder de liefde der gemeene genade zich de draagkracht der bijzondere genade heeft gesteld, dan kan zijn liefde zich aan haar object niet meer wonden tot versterving toe; want al wat uit God is, overwint. Het overwint de wereld.

Liefde en haat weet DIE mensch wel.

Want zijn vrucht is hem uit God gevonden.

Deze liefde weet, dat ze én voor den mensch, dien ze in liefde vond én voor den Bruidegom van haar ziel haar wake duren zal.

Zij weet het:

De groote sterren stralen
Boven den avondlamp,
Maar verder dan heur dwalen,
Licht mijner wake lamp.

Leed, dat geen troost kan deren,
Haar vlam met olie voedt
Tot straks de stem mijns Heeren
Zijn dienstmaagd en zijn bruid begroet.

Want in zulk smartelijk wachten is de troost over de brandende lampen gelukkig niet zóó groot, dat hij het verwachten zelf zou verteren. Maar hij is toch sterk genoeg om naar boven en naar buiten, om tot God en tot den in liefde gekenden mensch ons te leeren zeggen, dat ze er zijn, die het wel weten, ja, die het weten, dat groote, van liefde en van haat.

K. SCHILDER.

Verbetering. In de vorige meditatie stond, kolom 3, regel 8 v.b.: „dat in den tijd beleefd en de eeuwigheid ook”. Lees: „dat is: den tijd beleefd en de eeuwigheid ook”.

KERKELIJK LEVEN.

„Eenige Gezangen”.

III.

Het „overzien” van het bestaande bundeltje „Eenige Gezangen”, was slechts een deel van de taak, door de Leeuwarder Synode aan Deputaten opgelegd.

Hun werd tevens opgedragen te trachten dit bundeltje uit te breiden.

Maar dan alleen met berijmde of onberijmde gedeelten der Heilige Schrift.

En dan nog in kleinen getale.

De „Eenige” gezangen mochten met „eenige” vermeerderd, maar zóó, dat ze „eenige” lieren.

Hierin zijn Deputaten hun boekje niet te buiten gegaan.

Zij hebben aan alle eischen, door de Synode gesteld, voldaan.

En het is bij hen niet bij „trachten” gebleven, maar zij presenteren onberijmde en berijmde

Schriftgedode.

Voor vs. Berijmde, het grüpe, Waar ze, dan hale, Zoo we, Maar De, Zij wild, Zij loov.

Een twe, hun poge, Zij de,

werk had, Alere,

oog had, gemeenteg,

Ik denk, zou willen, een korter,

Op dit, Vervolge,

perking g, welke het,

zeer nabij, doel gebri,

Denkeli, uitgebreide,

voort et g, en klaagli,

bedoeling, ook in het,

geloof den, Toch w,

tot wat zi, als zang,

hymne zee, Hierdoor,

Maar oc, „Wat ee,

of meer e, Hierbij,

den verme, De een,

gedeelte y, Evenzo,

wanneer d, nen kome,

in aanmer, er van n,

verklaren, H. Schrift,

meerde de, Hier lig,

Het tijdt, niet gesch,

des Nieuw, Oude Test,

Maar... heid hier,

En wann, zou moete,

van het O, een hymn,

het gezang, geschikt zij,

ten word,

Men kan, bundel vin,

Testament, en de apo,

lesja heb, kan vrijwe,

waarom ze, dan een ar,

gende He, roepen om,

laten we, het Oude,

leenen. He, ting van,

we meenen, te hebben,

Zij, die, standpunt,

Want ga, tische „hy,

geschikte, subjeetief,

En dat l, Om dit,

lichten. In Num,

naamde „, doen met,

putt zingt, sten gegra,

gedoiven, staven”.

Dat Dep, onder de,

aller goedk, Maar da,

Habakuk & tekening: En,

gnoth. En, testamentis